

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Att:

Vår ref.:
20190007

Deres ref.:

Ansvarlig advokat:
Øyvind Kraft

E-post:
oyvind.kraft@wla.no

Sted/ Dato:
Oslo, 21. januar 2019

1. REVISJON AV KONSESJONSVILKÅR FOR SIRA- OG KVINAREGULERINGENE I VEST-AGDER – BEMERKNINGER TIL INNSTILLING FRA NVE AV 19.12.2018 – KRAV FRA VIRAK KRAFT AS OM AT HRV PÅ KOTE 49,5 I SIRDALSVATN OPPRETTETTES UENDRET

2. BEMERKNINGER FRA VIRAK KRAFT AS TIL INNSTILLING FRA NVE VEDR. SØKNAD OM OVERFØRING AV KNABEÅNA OG SOLLIÅNA TIL HOMSTØLVATN

I. INNLEDNING

Vi representerer Virak Kraft AS (VK). Selskapet eier Virak kraftverk som er et elvekraftverk som utnytter et fall i Sira på 80 meter ned til Sirdalsvatnet. For Virak kraftverk og annen bebyggelse, anlegg og arealer langs Sirdalsvatnet er vannstanden, og dermed HRV i Sirdalsvatnet, av stor betydning. Tilsvarende gjelder også for fremtidige tiltak, hus og anlegg langs vannet, jf. nedenfor under pkt. III. Det er derfor helt nødvendig med en fast kote på HRV i Sirdalsvatnet, slik at alle berørte vet hva man har å forholde seg til, og slik at skader ikke oppstår. Det er ikke akseptabelt at HRV oppheves, og i alle fall ikke uten fullstendig konsesjonsbehandling og med nytt etterfølgende erstatningsskjønn, jf. nedenfor.

Krav om revisjon av konsesjonsvilkår for Sira-Kvinareguleringen ble fremmet i brev av 05.03.2010 fra Sirdal og Kvinesdal kommuner.

På denne bakgrunn utarbeidet Sira-Kvina Kraftselskap (SKK) et revisjonsdokument datert desember 2015. Revisjonsdokumentet ble sendt på høring 19.01.2016.

NVE har 19.12.2018 sendt innstilling til OED, hvor det anbefales nye vilkår for reguleringskonsesjonene i Sira- og Kvinavassdragene.

Som bilag til innstillingen fulgte forslag til nytt manøvreringsreglement.

I hht. gjeldende konsesjon og manøvreringsreglement er LRV i Sirdalsvatnet på kote 47,5 og HRV er på kote 49,5. NVE anbefaler endring av konsesjonen ved at HRV tas ut av reglementet, m.a.o. slik at det ikke blir noen HRV. SKK vil da få full og ubegrenset frihet til å regulere vannstanden over LRV, med unntak for flom hvor vannstanden ikke skal stige høyere enn naturlig flomstigning uten regulering. Hva dette vil være i den konkrete situasjonen vil for øvrig være svært vanskelig å fastslå i dette gjennomregulerte vassdraget.

På vegne av VK anføres prinsipielt at det ved revisjonen ikke er tillatt å endre HRV slik NVE foreslår. HRV i Sirdalsvatnet må derfor opprettholdes på kote 49,5. Dette spørsmålet behandles under pkt. II nedenfor.

Subsidiært anføres at det er begått saksbehandlingsfeil ved at spørsmålet om endringen av HRV ikke er sendt på høring. Dette spørsmålet er behandlet nedenfor under pkt. III.

I og med at det uansett ikke er anledning til å endre HRV ved en revisjon, er det for så vidt unødvendig for VK å redegjøre nærmere for saksbehandlingsfeilene og hvorfor det ikke er akseptabelt med en endring (opphevelse) av HRV. En opphevelse av HRV ville imidlertid medføre store skadevirkninger rundt Sirdalsvatnet, og vi vil derfor allikevel redegjøre for fastsettelsen av HRV og noen av disse virkningene, for dermed å understreke at HRV uansett ikke kan endres uten eventuelt etter fullstendig ny konsesjonsbehandling.

Under pkt. IV fremkommer vi med bemerkninger til innstillingen om overføring av Knabeåna og Solliåna til Homstølvatn.

Kostnadene til juridisk bistand til Virak AS vil bli krevd dekket av SKS, jf. vassdragsreguleringslovens § 6 og OEDs retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår pkt. 11.

II. HRV KAN IKKE LOVLIG ENDRES VED REVISJON AV KONSESJONSVILKÅRENE

Det følger av OEDs retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer (2012) på side 6 at HRV ikke kan revideres. Vi hitsetter fra retningslinjene:

«Det er bare konsesjonsvilkårene som kan revideres, ikke selve konsesjonen, herunder høyeste regulerte vannstand (HRV) og laveste regulerte vannstand (LRV).»

Dette er utdypet under pkt. 5.3, hvorfra hitsettes:

«I følge vassdragsreguleringsloven er det bare konsesjonsvilkårene som kan revideres, ikke konsesjonen som sådan. Det vil si at overføringene i og reguleringsgrensene for konsesjonen ikke er gjenstand for revisjon.»

«Bestemmelser om høyeste regulerte vannstand (HRV), laveste regulerte vannstand (LRV),

overføringer m.v. er en del av konsesjonen og omfattes ikke av revisjonsadgangen. Dette følger av Ot.prp. nr. 50 (1991-92).»

Det følger m.a.o. klart av vassdragsreguleringsloven og OEDs retningslinjer at det ikke er lovlig adgang til å oppheve HRV, slik NVE foreslår. En opphevelse av HRV i reglementet ville medføre at SKK selv kunne bestemme høyeste vannstand til enhver tid, så lenge forslaget om stigning av vannstanden i flomsituasjoner etterleves.

Det har også SKK vært klar over. I revisjonsdokumentet heter det på side 22:

«Manøvreringsreglementet er en del av konsesjonsvilkårene og kan revideres på lik linje med andre vilkår i forbindelse med vilkårsrevisjonen. Høyeste regulerte vannstand (HRV) og laveste regulerte vannstand (LRV) i magasinene er en del av selve konsesjonen og kan ikke endres som følge av en vilkårsrevisjon.»

Også NVE presiserer at HRV ikke kan endres ved revisjonen. Vi hitsetter fra NVEs innstilling på side 5:

«Rammene for selve konsesjonen, inkludert reguleringshøyden, er fastsatt og kan ikke endres.»

Det følger av ovenstående at både OED, NVE og SKK er innforstått med at HRV ikke kan endres ved revisjoner. Til tross for det foreslår NVE at HRV oppheves.

I og med at det ikke er lovlig adgang til å endre (herunder oppheve) HRV krever Virak Kraft AS at HRV i Sirdalsvatnet på kote 49,5 opprettholdes uendret.

For øvrig understreker vi at det heller ikke er adgang til å oppheve HRV med hjemmel i forvaltningslovens § 35, eller på annet grunnlag. Opphevelse av HRV vil medføre skadevirkninger rundt Sirdalsvatnet, og det eksisterende manøvreringsreglementet er ikke ugyldig. Det fremgår av tidligere konsesjonsdokumenter mv. at HRV ble behandlet under konsesjonsbehandlingen, og at fastsettelsen av HRV til kote 49,5 ikke beror på noen feil eller misforståelse, slik det kan se ut som det anføres fra SKK og NVE.

Det er heller ikke grunnlag for å fortolke konsesjonen og reglementet slik at HRV ikke er gjeldende for konsesjonen, jf. nedenfor. HRV er klart angitt på kote 49,5, og det finnes ikke noe i tidligere konsesjonsdokumenter som kan tilsa at denne ikke skal være bindende for SKK.

III. SAKSBEHANDLINGSFEIL OG RETTSANVENDELSESFEIL SOM PÅBEROPES

1. Generelt

I hht. pkt. 10 i OEDs retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer skal revisjonsdokumentet sendes på høring til berørte parter. I dokumentet skal det blant annet inntas en vurdering av eksisterende vilkår med tanke på å få slettet uaktuelle vilkår eller endre vilkår, og konsesjonæren skal oppsummere de endringer av vilkår som er aktuelle, og presisere avbøtende tiltak.

Ut fra det vi kan se er det i revisjonsdokumentet ikke nevnt at det kan være aktuelt å endre HRV. Tvert imot er det under pkt. 5.1. presisert at HRV ikke kan endres under revisjonen, fordi HRV og LRV er en del av selve konsesjonen.

Det var derfor ikke noe grunnlag for høringsinstansene til å uttale seg om mulige endringer i HRV, og det står under pkt. 5.3.9 at Sirdalsvatn skal være mellom kote 47,5 og 49,5.

Opphevelse av HRV vil medføre store konsekvenser for allmenne og private interesser rundt Sirdalsvatnet. Vi viser i denne forbindelse også til at uten HRV vil det f.eks. være mulig for SKK å benytte et utvidet reguleringsområde til pumpekraftverk og for øvrig å utnytte reguleringene høyere oppe i vassdraget uten at vilkåret om flomsituasjoner vil komme til anvendelse.

Spørsmålet om opphevelse av HRV skulle derfor uansett vært sendt på høring til både private og offentlige høringsinstanser. Manglende høring innebærer en saksbehandlingsfeil som ikke kan rettes opp uten at saken sendes på høring og konsesjonsbehandles.

2. Saksbehandlingen i NVE og Sirdal kommune

Spørsmålet om endring av HRV er heller ikke utredet av NVE, ut over det som står på side 67 og 68 i NVEs innstilling.

Det heter i innstillingen at vannstandsmålinger fra 1985 og frem til i dag viser at vannstanden i Sirdalsvatnet store deler av året «*ligger noe over HRV*». Realiteten er imidlertid at den store deler av året ligger vesentlig over HRV. Det fremgår imidlertid ikke om HRV ble overtrådt også før 1985, da installasjonen i Tronstad kraftverk ble utvidet med 50%, jf. nedenfor. Sirdal kommune ble først kjent med overtredelsen av HRV i forbindelse med utarbeidelse av flomsonekart og mulige sikringstiltak for Tonstad i etterkant av «Synneflommen» i 2015, jf. bilag 1.

Administrasjonen i Sirdal kommune utarbeidet et utkast til uttalelse fra Sirdal kommune vedr. endret vannstand i Sirdalsvatnet for politisk behandling 27.10.2018

Bilag 1: Saksfremlegg av 27.10.2018 for etterfølgende politisk behandling

I saksfremlegget er inntatt en figur som viser magasinutviklingen i Sirdalsvatnet fra 1985 til 2009. Figuren viser at SKK gjennomgående ikke overholder HRV.

Det fremgår av saksfremstillingen at SKK har vært kjent med at selskapet ikke overholder HRV og at det har vært kontakt mellom NVE og SKK, og hvor NVE har gitt SKK to valg: enten å øke avløpet fra Sirdalsvatnet, eller å søke om å få endret HRV.

Det fremgår for øvrig at kommunen har gjennomgått gamle, tilgjengelige dokumenter fra konsesjonssaken i 1962 og senere, uten å finne noe om at NVE noen gang har godkjent høyere HRV enn kote 49,5.

Også vi har gjennomgått tilrådingen til å foreta reguleringer og overføringer i Sira- og Kvinavassdragene (St. prp. Nr. 105 (1961-62)).

HRV og LRV i Sirdalsvatnet er behandlet og drøftet flere steder i proposisjonen, og Hovedstyret i NVE skriver på side 68 at søknaden er endret til å gjelde 2 meter mellom kotene 47,5 og 49,5. Det fremgår også at HRV vil ligge ca. 1,2 meter under vannets naturlige sommervannstand. Hovedstyret var m.a.o. fullt ut oppmerksom på hva det behandlet og de faktiske forholdene.

Industridepartementet uttaler på side 79 at det er søkt om å senke Sirdalsvatnet slik at man får en regulering mellom kotene 49,5 og 47,5 og at dette vil bevirke en varig senkning av vannet, *«idet den øvre reguleringsgrense ligger ca. 1,2 meter under vanlig sommervannstand.»*

Det ble avholdt både underskjønn og overskjønn til fastsettelse av ekspropriasjons-erstatninger for skader og ulemper. Begge skjønnene er basert på konsesjonen og LRV på kote 47,5 og HRV på kote 49,5.

I overskjønnet heter det under skjønnsgrunner at *«I følge manøvreringsreglementet kan Sirdalsvatnet reguleres 2 meter mellom laveste regulerte vannstand kote 47,5 og høyeste regulerte vannstand kote 49,5.»*

«Midlere regulerte vannstand år om annet er oppgitt å ha vært kote 50,77 (jf. proposisjonen s. 45). Reguleringen vil derfor medføre en varig senkning av Sirdalsvann slik at øvre reguleringsgrense vil ligge ca. 1,2 meter under vannets vanlige sommervannstand.»

Fra overskjønnet hitsettes videre:

«Av betydning for vannstandsvariasjonene i Sirdalsvann er også en endring i vannføringen som reguleringen medfører.

.....

Som det fremgår av manøvreringsreglementets pkt. 2 kan vannslippingen med der nevnte begrensninger foregå etter behovet i Kraftselskapets kraftverker i vassdragene.

.....

Retten har derfor bygget på at Kraftselskapet vil foreta regulering av magasinene og vannslipping etter behov i sine kraftverk slik det til enhver tid finner mest hensiktsmessig og økonomisk for seg innenfor de grenser som er trukket opp i manøvreringsreglementet.»

(Vår utheving)

Bilag 2: Utvalgte sider fra overskjønn av 04.05.1972 for regulering av Sira og Kvinavassdragene

Det kan m.a.o. ikke herske noen tvil om at overskjønnsretten baserte sin avgjørelse på at HRV på kote 49,5 var både klar og bindende, både for SKK og for rettens erstatningsfastsettelse.

Det er dermed ikke avholdt nødvendig ekspropriasjonsskjønn som gir SKK rett til å overskride HRV, og en evt. oppheving av HRV vil derfor ikke gi SKK rett til å kjøre anleggene slik at HRV overskrides. Hvis konsesjonen evt. skulle kunne fortolkes slik at HRV ikke er rettslig bindende, slik NVE synes å legge til grunn men som VK bestrider, er det ikke avholdt pliktig skjønn for denne delen av reguleringen innenfor ettårsfristen i vassdragsreguleringslovens § 16 nr. 5. Eventuell reguleringskonsesjonen hva gjelder vannstand over fastsatt HRV er dermed bortfalt. Dette forholdet kan ikke repareres gjennom revisjonen, men forutsetter fullstendig, ny konsesjonsbehandling, jf. nevnte bestemmelse.

I kommunens saksfremlegget konkluderes med at man ikke kunne finne støtte for kraftselskapets anførsler om at dagens manøvrering, med nærmest rutinemessige overskridelser av manøvreringsreglementet, er i samsvar med konsesjonen. VK mener at det er riktig. For øvrig understreker vi at overskridelse av HRV er ulovlig og straffbar, jf. vassdragsreguleringslovens § 24.

Det heter videre i saksfremlegget at utgangspunktet er at endringer i HRV skal skje gjennom en konsesjonssøknad og konsesjonsbehandling og med en prosess som vil ivareta kommunens, grunneiernes og allmenhetens interesser gjennom en grundig prosess, og det vises til at endret HRV også kan berøre andre kommuner, grunneiere og regionale og nasjonale interesser. Dette er utvilsomt en riktig rettslig forståelse av vassdragsreguleringslovens bestemmelser.

Sirdal kommune tilskrev NVE om saken 07.11.2018.

Bilag 3: Brev 07.11.2018 fra Sirdal kommune, rådmannen, til NVE

I brevet er det vist til et brev av 30.05.2018 fra NVE til SKK.

Bilag 4: Brev 30.05.2018 fra NVE til Sirdal kommune

Det heter i NVEs brev at kotehøydene på hhv. 47,5 og 49,5 ble fastsatt i kgl. res. av 08.07.1963, og at de ble fastsatt etter en nærmere vurdering av hva høydene burde være. NVE konkluderte slik:

«Vi kan ikke se at gjennomgangen av den historiske dokumentasjonen som Thommessen har gjennomført, har brakt nye argumenter i saken. Vi ser imidlertid at det foreligger dokumentasjon som gjør at Sira-Kvina Kraftverk kan ha driftet kraftverket i god tro. Det er nå behov for å få samsvar mellom manøvreringsreglement og praktisert manøvrering av vassdragsanleggene. Det innebærer at Sira-Kvina Kraftselskap enten må øke avløpet fra Sirdalsvann, og /eller søke om å få endret HRV slik at manøvreringsreglementet blir i overensstemmelse med driften av Tonstad kraftverk og tilpasset kapasiteten til kanalen ut av Sirdalsvann.»

(Vår understrekning)

Det kan stilles spørsmål om det er riktig at SKK har vært i god tro. En konsesjonær er forpliktet til å overholde HRV, og må sørge for å gjennomføre de tiltak som er nødvendige for å kunne sikre at HRV ikke overskrides. HRV er en fast kotehøyde, og ikke basert på skjønsmessige vurderinger eller fortolkninger. De som berøres av HRV, herunder allmenne interesser, har krav på at HRV overholdes, og skal ikke være prisgitt konsesjonærens egne tolkinger av hva konsesjonen innebærer og tillater.

For øvrig er NVEs konklusjon i ovennevnte brev basert på en korrekt anvendelse av lovverket.

Det fremgår for øvrig av brevet av 07.11.2018 fra kommunen at

«Revisjonsprosessen for Sira-Kvina utbyggingen har så langt ikke fokusert på endret HRV for Sirdalsvatnet. Mulige endringer av HRV er heller ikke utredet nærmere. Når NVE ønsker å avvike fra lovkrav til konsesjonsbehandling er det nærliggende for kommunen å få avklart hvordan NVE ser for seg behandlingen av mulig endring HRV i tilknytning til den pågående revisjonsprosessen.»

Også her fremhever kommunen at spørsmål om endring av HRV ikke har vært gjenstand verken for høring eller nærmere utredning.

NVE besvarte kommunens brev 21.11.2018.

Bilag 4: Brev 21.11.2018 fra NVE til Sirdal kommune

Det heter i brevet at dagens drift av Tonstad er i tråd med konsesjonen, og at NVE i forbindelse med revisjonssaken vil ta stilling til «*hvordan uklarheter i reglementet skal håndteres*». Vi vil til dette anføre at når HRV jevnlig overskrides, nesten 50% utenfor gjeldende reguleringsområde vinterstid, driftes reguleringen ikke i tråd med konsesjonen, og det er heller ingen uklarheter i reglementet. HRV er klart angitt til kote 49,5 og er verken uklar eller egnet til å misforstås. Det er for øvrig ikke angitt hvilke bestemmelser i reglementet som evt. skulle gå foran den klare angivelsen av HRV, og sette HRV til side. Slike bestemmelser finnes ikke.

I Sirdal kommune ble saken først behandlet i kommunestyremøte 22.11.2018, da det ble fatte vedtak om å trekke saken. Dagen etter, den 23.11.2018 ble det krevd nytt kommunestyremøte etter kommunelovens § 23 for å behandle uttalelsen fra Sirdal kommune om endring av vannstanden i Sirdalsvatnet. Det fremgår av kravet at det var av «*avgjørende betydning at det foreligger avgjørelse i saken før Sira-Kvina kraftselskap sitt styremøte 28.11.2018.*» Hvorfor dette var av avgjørende betydning, og for hvem, fremgår ikke.

Rådmannen i kommunen skrev deretter et nytt notat til ekstraordinært kommunestyremøte 25.11.2018.

Bilag 5: Notat av 25.11.2018 fra rådmannen til kommunestyret

I notatet redegjøres på ny for sakskomplekset og om sakens alvorlighet for lokalsamfunnet. Som nevnt ovenfor har spørsmålet om endret HRV ikke vært på høring, og rådmannen skriver på side 3 i brevet:

«Spørsmålet i kommunestyresak PS 18/142 er om kommunen skal være en pådriver for å bidra til åpenhet og informasjon ut til innbyggerne og berørte parter i saken, herunder å arbeide for å ivareta egne og innbyggernes interesser, eller om kommunen skal la NVE avslutte saken uten videre involvering av berørte parter.»

Rådmannen viser også til hvordan NVE har håndtert saken gjennom flere tiår uten å ha fulgt opp brudd på manøvreringsreglementet, og stiller spørsmål om NVEs habilitet i denne saken. Rådmannen stiller også spørsmål om hvordan kommunens, innbyggernes og allmenhetens interesser kan bli ivaretatt på en god måte, og i samsvar med forvaltningslovens og vassdragsreguleringslovens krav til saksbehandling, hvis saken skal behandles gjennom vilkårsrevisjon, og at dette er en prosess som er avsluttet før NVE skal avgi innstilling.

I kommunestyret fremmet rådmannen 27.11.2018 slikt forslag til vedtak

«Inntil NVE har gitt skriftlig forsikringer om at interessene til Sirdal kommune og interessenter langs vassdraget blir ivaretatt på en betryggende måte, vil kommunen ikke akseptere en prosess der spørsmålet om endring av HRV for Sirdalsvatnet blir løst gjennom

vilkårsrevisjon.»

I kommunestyret ble det imidlertid fremmet to forslag som ble satt opp mot hverandre. I forslaget som ble vedtatt heter det at kommunen aksepterer NVE sin tilbakemelding om at Sira-Kvina Kraftselskap ikke driver i strid med gitte tillatelser.

På kommunens hjemmesider, hvorfra ovennevnte bilag er hentet, finnes ingen dokumentasjon med rettslig drøftelse som konkluderer med at Sira-Kvina Kraftselskap driver i samsvar med gitte tillatelser. Det er derfor uvisst om flertallet i kommunestyret har foretatt noen rettslige vurderinger før vedtaket ble fattet.

Som nevnt ovenfor er Sirdalsvatnet er behandlet i NVEs innstilling på side 67. I tillegg til det som er anført ovenfor skal vi bemerke:

I innstillingen er det vist til et brev fra NVE 28.09.2018 hvor NVE viser til at vannstanden Sirdalsvatnet er et resultat av tidligere konsesjoner som medfører en oppstuvning som gir høyere vannstand enn *«det som følger av reglementet»*.

Den høye vannstanden følger imidlertid ikke av tidligere konsesjoner, eller av reglementet, men at SKK har kjørt kraftverkene og foretatt manøvrering av reguleringene slik at HRV ikke har blitt overholdt. Når HRV ikke overholdes drives ikke anleggene i tråd med konsesjonen, slik NVE skriver.

Det er heller ikke slik at det har vært forutsatt at vannstanden skal ligge over HRV. HRV betyr som kjent høyeste regulerte vannstand, og det er selvfølgelig ikke forutsatt at denne skal overskrides. Forutsetningen er derimot at HRV skal overholdes.

Det er heller ikke riktig at HRV har gitt *«utfordringer knyttet til forståelsen av reglementet»*. Det er ikke mulig å forstå HRV annerledes enn kote 49,5. Hvis reglementet derimot endres slik at det ikke blir noen HRV vil det oppstå uklarheter og utfordringer knyttet til forståelsen og som ikke er til stede nå.

Vi nevner at SKK den 05.04.1984 søkte om konsesjon for økning av installasjonene i Tonstad kraftverk med 380 MVA i medhold av tidligere lov av 19.06.1969 om bygging og drift av elektriske anlegg. Vi forstår det slik at dette ville medføre en økning av driftsvannføringen til kraftverket med omtrent 50%. Det heter imidlertid i søknaden under pkt. 3 at planene for utvidelse av installasjonen ikke omfatter vassdragsreguleringer, og at det derfor ikke søkes om konsesjon etter vassdragsreguleringsloven. I 1984 var SKK kjent med at HRV i Sirdalsvatnet var på kote 49,5.

Vi hitsetter fra pkt. 3.6 i konsesjonssøknaden:

«Tilleggsinstallasjonen i Tonstad kraftverk vil i vesentlig grad bli benyttet til å øke vinterproduksjonen og til større kraftuttak i tørre år. Periodevis må en dessuten regne med

større døgnreguleringer enn med nåværende installasjon.

I inntaksmagasiner vil vannstandsvariasjonene over døgnet bli noe endret, men vannstandsvariasjonene og vannføringen vil ikke noe sted i vannveisystemet gå ut over de forutsetninger som er lagt til grunn for tidligere konsesjoner og skjønn. Utbyggingen skule derfor ikke medføre skader og ulemper i tilknytning til vannveisystemet som ikke allerede er tatt i betraktning og erstattet.»

(Vår understrekning)

Konsesjon etter lov om bygging og drift av elektriske anlegg for en utvidelse med blant annet en 360 MVA generator ble gitt av NVE 25.01.1985. Det ble ikke gitt noen konsesjon etter vassdragsreguleringsloven for de endringene av de hydrologiske tilstandene i vassdragene som bruken av maskinutvidelsen nødvendigvis ville medføre. Hvorvidt det er økningen av installasjonen som har medført at SKK ikke overholder HRV vet vi ikke. Men dersom dette er tilfelle skulle det i så fall vært søkt om tillatelse etter vassdragsreguleringsloven i 1984 om endret HRV. Det ble ikke gjort, og SKK er dermed fortsatt forpliktet til å overholde HRV i samsvar med konsesjonen fra 1963.

Vi viser for øvrig til at verken SKK eller offentlige myndigheter noen gang har anført overfor kommunene, grunneierne eller andre at det er noen feil ved det gjeldende reglementet

I den grad man mente det var uhensiktsmessig å fastsette HRV under naturlig lavvannstand, og at det har medført problemer med å kunne kjøre kraftverkene optimalt, kunne SKK søkt om konsesjon for endret HRV, slik at det hadde blitt en søknadsprosess hvor alle berørte parter hadde fått anledning til å uttale seg før vedtak ble fattet, og slik rådmannen i Sirdal kommune har gitt anvisning på. Det er imidlertid ikke gjort, noe som innebærer at gjeldende HRV er bindende og forpliktende for SKK.

I NVEs innstilling på side 67 er det vist til at SKK har konkludert med at dagens vannstandsendringer i Sirdalsvatnet gjennom året stammer fra, og er i tråd med, tillatelse fra NVE i 1967. Så vidt vi kan se av vår gjennomgang var det eneste som skjedde i 1967 at SKK etter søknad fikk tillatelse til forhåndstiltredelse i forbindelse med senkning av Sirdalsvatnet ved kanaliseringen mellom Sirdalsvatnet og Lundevatnet, og at NVE den 27.04.1967 uttalte at NVE ikke hadde bemerkninger til tilsendte planer for senkningskanalen. I SKKs brev 14.04.1967 til NVE er det inntatt tekniske beskrivelser av planene for senkningskanalen, men det er ikke søkt om endret HRV. NVE har i sitt svarbrev av 27.04.1967 (som er på to setninger) heller ikke behandlet eller gitt samtykke til noen endringer av HRV. Når det i ettertid har vist seg at kanalen ikke er dimensjonert slik at den kan ta unna vannet med den reguleringen og kjøringen av kraftverkene som SKK velger til enhver tid, er det SKKs ansvar. Vi viser for øvrig også til at det ved overskjønnet i 1972, m.a.o. 5 år senere og etter at kanalen var satt i drift, ikke hersket noen som helst tvil om at HRV var på kote 49,5.

Dette er derfor ikke riktig at NVE har gitt tillatelse til endring av HRV i Sirdalsvatnet i 1967,

noe NVE for øvrig heller ikke hadde kompetanse til, i strid med konsesjonen fra 1963.

NVE anbefaler at forholdet «*håndteres*» i vilkårsrevisjonen. Som nevnt ovenfor er det imidlertid ikke anledning til å gjøre dette i en vilkårsrevisjon. Det har ingen rettslig betydning om Sirdalsvatnet er et såkalt dempingsmagasin eller ei. Begrepet dempingsmagasin finnes ikke i lovverket.

Det er heller ikke riktig at en «*slik justering av reglementet*» ikke vil innebære fysiske endringer. Det riktige utgangspunktet for å vurdere fysiske virkninger er for øvrig kote 49,5, og ikke den ulovlig høye vannstanden som er holdt gjennom mange år. For det første har allmenheten og offentlige organer som skal ivareta det biologiske mangfoldet mv. ikke vært klar over at HRV gjennomgående har vært overtrådt gjennom mange år, noe som kan ha medført skadevirkninger som ingen i dag har oversikt over pga. manglende fagrapporter og høring. Så vidt vi vet er det bare Virak Kraft AS og Småkraft AS, som begge har småkraftverk ned mot vannet og som tilfeldigvis fikk høre om saken om endring av HRV, som har uttalt seg om endret HRV. Begge selskapene har påpekt at endret HRV kan medføre betydelige skadevirkninger for kraftverkene. Begge anlegg fikk for øvrig betydelige skader under «Synneflommen» i 2015.

Bilag 7: Brev 19.11.2018 fra Småkraft AS til Sirdal kommune

Bilag 8: E-post av 15.11.2018 fra Virak Kraft AS v/Leif Gunnar Liland til Sirdal kommune

Uttalelser fra andre enn Småkraft AS Virak AS og Sirdal kommune om endret HRV finnes så vidt vi vet ikke. Vi antar at dette både skyldes at det ikke har vært allment kjent at HRV ikke overholdes, og at spørsmålet om endret HRV ikke er sendt på høring.

En opphevelse av HRV slik at det ikke finnes noen HRV vil videre gi SKK fritt spillerom til å øke vannstanden etter eget behov, bortsett fra i spesielle flomsituasjoner hvor vannstanden ikke skal stige høyere enn naturlig flomstigning uten regulering. Når det ikke er slike flomsituasjoner vil m.a.o. SKK stå fritt hva gjelder høyeste vannstand. Konsesjonen skal gjelde for mange år fremover, og det er i dag ikke mulig å vite hvordan reguleringene og kraftverkene vil bli kjørt i fremtiden, for å oppnå optimal drift med sikte på høyest mulig fortjeneste for SKK. Det kan også bli aktuelt med pumpekraftverk, som ble omsøkt for noen år siden.

På bakgrunn av ovenstående ber Virak Kraft AS om at HRV på kote 49,5 i Sirdalsvatnet ikke endres.

IV. BEMERKNINGER TIL INNSTILLING FRA NVE VEDR. OVERFØRING AV KNABEÅNA OG SOLLIÅNA TIL HOMSTØLVATN

På side 68 i NVEs innstilling behandles forholdet til opprustings- og utvidelsesprosjektene.

Det fremgår der at nevnte overføring er sett i sammenheng med revisjonssaken og at begge saker er oversendt OED for endelig avgjørelse samtidig. Vi fremkommer derfor med bemerkninger fra VK til den omsøkte overføringen i dette brevet.

VK krever at det må settes begrensninger på den omsøkte overføringen av Knabeåna og Solliåna til Homstølvatn, slik at overføringen kan stenges i flomsituasjoner. Bakgrunnen for dette er at Sirakanalen fra Sirdalsvatn til Lundevatn er underdimensjonert slik at den ikke klarer å ta unna flommer med dagens overføringer.

Dette er ekstra viktig hvis situasjonen fortsatt er slik at inntakslukene i Homstølvatn ikke kan stenges ved fullt pådrag i Tonstad kraftverk. Det dras derfor over store vannmengder fra Kvinavassdraget (70-80 m³/sek, også under flom.

VK mener at virkningene av den omsøkte overføringen bagatelliseres ved å sammenligne den årlige økningen med det totale tilsiget til Tonstad, og at sammenligningen ikke er relevant. Her er det snakk om overføring fra et uregulert felt til et felt som i dag er kraftig regulert. Hvis vi forutsetter at SKK kommer til å drive anleggene med aktsomhet, dvs. sørge for «fribord» i magasinene for å ta unna flommer, så vil den relevante sammenligningen være økningen i forhold til tilsiget fra de uregulerte feltene til Sirdalsvatn. Det er dette forholdet som kan gi en indikasjon på hvor mye større flomproblemene kommer til å bli med de nye overføringene.

Vi ber om å bli holdt orientert om sakens videre gang. Hvis nærværene brev sendes SKK til uttalelse ber vi spesielt om å få tilsendt kopi av uttalelsen fra SKK.

Med vennlig hilsen
WAHL-LARSEN ADVOKATFIRMA AS

Øyvind Kraft
Advokat (H)

Kopi: Sirdal kommune

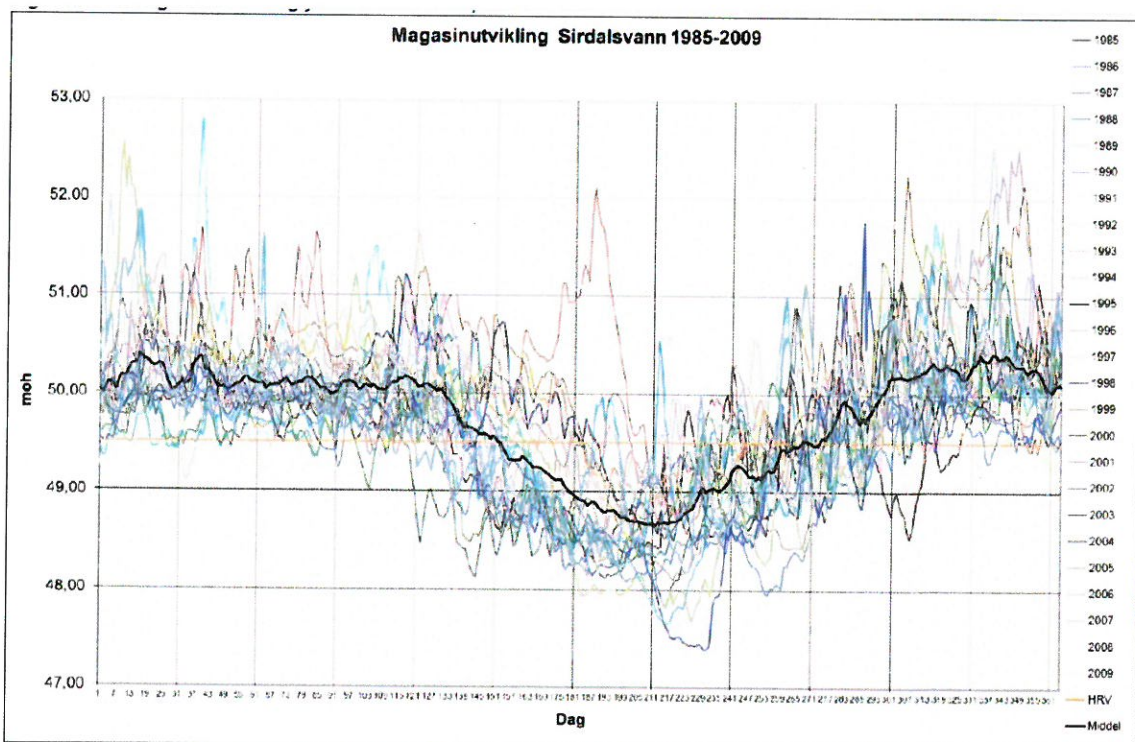
Endring av vannstanden i Sirdalsvannet gjennom vilkårsrevisjon eller ny konsesjonssøknad - Uttalelse fra Sirdal kommune

LØPENR/SAKSNR: 14853/2018-2016/772	SAKSBEHANDLER: Jørgen Tjørhom	DATO: 27.10.2018
---------------------------------------	----------------------------------	---------------------

UTV.SAKSNR: 18/122 18/148 18/142 18/150	UTVALG: Utvalg for teknikk, landbruk og miljø Formannskapet Kommunestyret Kommunestyret	MØTEDATO: 06.11.2018 22.11.2018 22.11.2018 27.11.2018
---	---	---

Bakgrunn

Gjennom arbeidet med flomsonekart for Tonstad, ble kommunen gjort kjent med at Sirdalsvannet store deler av året ligger over høyeste tillatte reguleringshøyde (HRV). HRV i Sirdalsvannet er på 49,5 moh. Nedenfor vises magasinutvikling fra 1985 til 2009. Den gule streken viser HRV, mens de fargede strekene viser vannføringen over året gjennom tidsperioden. Med unntak av sommermånedene, ligger Sirdalsvannet stort sett over HRV hele tiden.

Figur 5.12 Magasinutvikling for Sirdalsvatn i perioden 1985 – 2009.

I korte trekk skyldes problemene at kanalen mellom Sirdalsvannet og Lundevannet ikke har stor nok kapasitet til å ta unna driftsvannføringen fra Tonstad kraftverk, uten at vannstanden stiger over HRV. Redusert kapasitet i kanalen fører til høyere vannstand i Sirdalsvannet i

flomsituasjoner enn det som hadde vært tilfellet om kanalen hadde blitt bygget som forutsatt, da konsesjonen ble gitt i 1963.

NVE har over lengre tid vært i dialog med Sira-Kvina kraftselskap (S-K) om saken, og i brev til kraftselskapet datert 30. mai i år (vedlegg 1) konkluderer NVE med at det er behov for å få samsvar mellom manøvreringsreglementet og praktisert manøvrering av vassdragsanleggene.

NVE gir S-K to valg. Enten må kraftselskapet øke avløpet fra Sirdalsvannet, eller søke om å få endret HRV. Etter klage fra kraftselskapet, og møte mellom kraftselskapet og NVE i Oslo 20. september, sendte NVE den 28. september et nytt brev (vedlegg 2) til S-K. Her skriver NVE at dagens tilstand følger av konsesjonsgitte forhold, og at de gjennom pågående vilkårsrevisjon skal ta stilling til hvordan denne saken skal håndteres.

Spørsmålet i denne saken er om kommunen er enig med NVE, og godtar at endring av HRV gjøres gjennom pågående revisjonsprosess.

Vurdering

Slik vi forstår kraftselskapet, ble kanalen mellom Sirdalsvannet og Lundevannet ikke bygget som omsøkt på konsesjonstidspunktet, hovedsakelig på grunn av for høye kostnader.

Den største konsekvensen for kommunen og allmenheten, slik vi vurderer det ut fra dagens kunnskapsgrunnlag, knyttes til flomsituasjoner. Dersom kanalen hadde fått den kapasiteten som ble lagt til grunn på konsesjonstidspunktet, ville for eksempel vannstanden i Sirdalsvannet ved Synneflommen vært cirka en meter lavere enn det som var tilfellet.

S-K mener at NVE gjennom behandlingene på sekstitallet har godkjent kanalen med begrenset kapasitet, med de følger dette hadde for vannføringen. Videre mener S-K at NVE uansett må ha godkjent dagens kjøring, da de gjennom flere tiår stilltende har akseptert situasjonen. NVE har altså vært kjent med vannstanden i Sirdalsvannet uten å ha reagert på dette.

Kommunen har gjennomgått tilgjengelige dokumenter i saken, og registrer at det har vært en god del korrespondanse mellom kraftselskapet og NVE i forbindelse med byggingen av kanalen, men vi kan ikke finne støtte for at NVE har godkjent ny HRV for Sirdalsvannet. Det foreligger heller ingen søknad fra S-K om å endre manøvreringsreglementet, heller ikke i forbindelse med endring av kanalens utforming.

I forbindelse med overskjønnet for Sirdalsvannet, som ble avsagt lenge etter at kanalen var satt i drift, anførte kraftselskapet at *«reguleringen vil skje i overensstemmelse med manøvreringsreglementet»*, noe skjønnsretten også la til grunn. Dersom kraftselskapet mente at det ikke var mulig å holde HRV, skulle en i alle fall på dette tidspunktet ha gitt beskjed, siden dette også hadde betydning for vurdering av skadeomfang og erstatninger.

Kommunen viser også til Industridepartementets behandling av konsesjonssaken, der det uttales følgende (St.prp. nr. 105 for 1961-62 s. 80); *«man dog legger vekt på kraftselskapets uttalelse om at vanlige store flommer forutsettes avledet uten at vannstanden overstiger høyeste regulerte vannstand, men med forbehold om at vannstanden må kunne stige noe høyere ved enkelte helt unntaksvis store flommer (kraftselskapets brev 25. august 1961).»*

I brevet fra S-K, som departementet viser til, og som også gjengis av skjønnsretten, skriver kraftselskapet følgende om senkningskanalen; *«Selv om falltapet blir noe større også under*

flom, vil senkningskanalen i vesentlig grad senke flomvannstanden i Sirdalsvann og dermed avbøte de leilighetsvis flomskader ved Tonstad.»

Kanalen som senere ble bygget bidrar så langt vi kan se i liten grad til å senke flomvannstanden i Sirdalsvannet, noe også resultatene fra Synneflommen viser, da vannstanden i Sirdalsvannet kulminerte på 53,81 moh. Det vil si hele 4,31 meter over HRV! Dersom kraftselskapet mente at en begrenset kanalisering kunne få slike konsekvenser for flomsituasjonen på Tonstad, burde de selvsagt tatt dette opp med kommunen og Industridepartementet.

Oppsummert finner vi ingen støtte for synspunkter om at dagens manøvrering er i tråd med gitte konsesjoner eller manøvreringsreglement. En slik forståelse har, som redegjort ovenfor, heller ikke støtte i Industridepartementets vurdering til Stortinget (St.prp.nr105 for 1961-62 s. 80), Kongelig resolusjon av 5. juli 1963, eller senere overskjønn (VI Sirdalsvann, avsagt 4. mai 1972). Passivitet fra NVEs side gir selvsagt ikke rettigheter for kraftselskapet til en annen HRV enn den som følger av konsesjon og manøvreringsreglement.

Slik saken står nå, forstår vi S-K dit hen, at de ønsker å få aksept for dagens kjøring. Dette innebærer i så fall behov for endring av HRV. Spørsmålet er hvordan dette kan, og bør løses.

Utgangspunktet er at endringer i HRV skal skje gjennom en konsesjonssøknad. En slik prosess vil ivareta kommunens, grunneieres og allmenhetens interesser gjennom en grundig prosess. Før vi kan ta stilling til om kommunen kan akseptere en enklere prosess – og at saken løses gjennom vilkårsrevisjonen – må NVE beskrive hvordan hensynet til berørte parter og allmenheten skal ivaretas.

Vi gjør oppmerksom på at endret HRV også kan berøre andre kommuner, grunneiere og regionale og nasjonale interesser. Det er derfor viktig at NVE redegjør for hvordan denne saken skal håndteres. Aktuelle spørsmål som vi ønsker avklart er som følger:

- Hvordan vil NVE sitt valg av prosess påvirke kommunen, grunneiere og andre berørte parters rettigheter i saken, herunder rettigheter til konsesjonskraft og konsesjonsavgifter?
- Hvilke krav til utredninger vil NVE kreve?
- Hvordan vil nytt reguleringsregime virke inn på kommunens konsesjonskraft, konsesjonsavgifter og andre økonomiske rettigheter, herunder fordelingen mellom kommunene?
- Hvilke flom- og erosjonssikringstiltak vil være nødvendig å gjennomføre, dersom dagens tilstand skal bestå uten restriksjoner, og hvem skal ha ansvar for finansiering og gjennomføring av disse tiltakene?
- Hvordan ivaretas hensynet til allmenheten og grunneiernes interesser knyttet til vassdraget?

Konklusjon

Vårt hovedanliggende i denne saken er å gi kommunens innbyggere og næringsliv den nødvendige sikkerhet for flom i Tonstadorrådet. Vi har imidlertid ikke hele oversikten over konsekvenser med endret HRV. For kommunen er det viktig at NVE nå redegjør for videre prosess, slik at vi kan få tatt stilling til om vi kan anbefale NVEs forslag til prosess – at endret HRV håndteres gjennom vilkårsrevisjonen.

Høyesterettsadvokat *T. Tengs-Pedersen* har på vegne av sine parter nedlagt slik generell påstand:

1. De saksøkte tilkjennes full erstatning for tap, skader og ulemper av enhver art + 25 % tillegg, samt minimum 5 % renter p.a. fra den tid regulering av Sirdalsvannet ble iverksatt og inntil diskontoforhøyelsen 1. november 1969, deretter 6 % p.a..
2. De saksøkte tilkjennes saksomkostninger (juridisk og teknisk bistand m.v.).

Advokat *Håkon Nilsen* har på vegne av sine parter nedlagt slik generell påstand:

1. Det tilkjennes full erstatning for alle skader og ulemper som påføres deres eiendommer og rettigheter.
2. Det tilkjennes 25 % tillegg til alle erstatninger etter lovens bestemmelser.
3. Det tilkjennes saksomkostninger.

Advokat *Kristian G. Andersen* har på vegne av sine parter nedlagt slik generell påstand:

1. Det pålegges Sira-Kvina kraftselskap å treffe tiltak i samsvar med særskilt spesifiserte påstander, eller i den utstrekning det forøvrig finnes nødvendig for å avhjelpe skader og ulemper.
2. De saksøkte tilkjennes full erstatning for avståelse av grunn og rettigheter samt skader og ulemper som ikke avhjelpes ved tiltak.
3. Av alle erstatningsbeløp tilkjennes 6 % renter fra det tidspunkt reguleringen med virkning for de enkelte grunneiere er satt i gang.
4. Til alle erstatningsbeløp tillegges 25 %.
5. Sira-Kvina kraftselskap tilpliktes å erstatte utgifter til nødvendig juridisk bistand.

VI. SKJØNNSGRUNNER

A. Virkningene av Kraftselskapets reguleringer og overføringer.

Ifølge manøvreringsreglementet kan Sirdalsvann reguleres 2 meter mellom laveste regulerte vannstand kote 47,5 og høyeste regulerte vannstand kote 49,5. Det nyttbare reguleringsmagasin i vannet vil utgjøre ca. 40 millioner m³.

I observasjonsperioden 1908—1930 svinget vannstanden mellom kote 50,47 som absolutt laveste vannstand og kote 55,04 som høyeste vannstand under største flom (jfr. St.prp. nr. 105 for 1961—62 s. 68).

Midlere lavvannstand år om annet før reguleringen er oppgitt å ha vært kote 50,77 (jfr. proposisjonen s. 45). Reguleringen vil derfor medføre en varig senkning av Sirdalsvann slik at øvre reguleringsgrense vil ligge ca. 1,2 meter under vannets vanlige sommervannstand. Senkningen er gjennomført ved en senkningskanal, dannet ved utdyping av den øvre del av elveløpet fra Sirdalsvann. Vannstan-

den i Sirdalsvann vil derfor variere med vannstanden i Lunde vann som danner inntaksmagasin for Åna-Sira Kraftverk og er tillatt regulert mellom høyeste regulerte vannstand kote 48,5 og laveste regulerte vannstand kote 44,0.

Av betydning for vannstandsvariasjonene i Sirdalsvann er også den endring i vannføringen som reguleringen medfører. Ved Homstølvann overføres således fra Kvina til Tonstad Kraftverk ved Sirdalsvann avløpet av et nedbørsfelt på ca. 809 km², hvilket utgjør en årlig vannmengde på ca. 1475 millioner m³. Spesifikt avløp ved Homstølvann er for det overførte nedbørsfelt ca. 57,9 l/s km². Av vesentlig betydning er også de omfattende reguleringer av Sira med sidevassdrag ovenfor Sirdalsvann som er foretatt eller skal foretas i henhold til den gitte konsesjon. Disse vil nemlig bevirke at det uregulerte tilløp til Sirdalsvann blir sterkt redusert og at mesteparten av tilløpet kommer som regulert vannføring gjennom Tonstad Kraftverk.

Som det fremgår av manøvreringsreglementets pkt. 2 kan vannslippingen med de der nevnte begrensninger foregå etter behovet i Kraftselskapets kraftverker i vassdragene. Kraftselskapet har ikke villet binde seg til en bestemt tappekurve, men har forbeholdt seg å stå fritt forsåvidt (jfr. pkt. 4 i de under IV A refererte alminnelige skjønnsforutsetninger). Retten har derfor bygget på at Kraftselskapet vil foreta regulering av magasinene og vannslipping etter behov i sine kraftverk slik som det til enhver tid finner mest hensiktsmessig og økonomisk for seg innenfor de grenser som er trukket opp i manøvreringsreglementet. Den har også tatt i betraktning at tilknytning av kraftverkene til den innenlandske samkjøring og eventuelt til det europeiske nett samt bygging av varmekraftverk (inklusive atomkraftverk) her i landet, vil kunne få innflytelse på Kraftselskapets fremtidige manøvrering.

Det er visstnok så at Kraftselskapet ikke kan antas å ville manøvrere magasinene i strid med egne interesser til skade for de saksøkte. For å unngå falltap i Åna-Sira Kraftverk vil det således være av betydning å holde vannstanden i Lunde vann så høyt som mulig opp til høyeste tillatte regulerte vannstand med den virkning dette vil få for vannstanden i Sirdalsvann. Som forholdet ligger an, har retten imidlertid funnet det riktig å regne med at manøvreringsreglementets yttergrense kan bli benyttet i kortere eller lengre perioder. Dette gjelder da også Sirdalsvann.

Grunneirnes sakkyndige, sivilingeniør Knut Gaarder, har anført at under normale forhold vil en stor del av tilsiget til Sirdalsvann være betinget av driften av Tonstad Kraftverk hvilket kan medføre større og hurtigere variasjoner i vannstanden enn før reguleringen. Under flom vil etter hans mening også forholdene bli endret idet en under spesielt ugunstige forhold vil kunne få større og hurtigere stigende flommer enn før. Selv under hensyntagen til de variasjoner i vannstanden som reguleringen og kraftverkernes drift kan medføre, må det imidlertid etter rettens mening antas at vannstandsvariasjonene stort sett vil bli jevnere enn tidligere, og at flomtoppene blir redusert. Det er riktignok ikke i manøvreringsreglementet for Sirdalsvann og Lunde vann påbudt at vannstanden ved flom ikke må overstige den tillatte høyeste regulerte vannstand. For begge vann inneholder nemlig manøvreringsreglementet følgende bestemmelse:

«Ved flom skal vannstanden ikke stige høyere enn tilsvarende naturlig flomstigning uten regulering.»

Industridepartementet har i forbindelse med denne bestemmelse uttalt (St.prp. nr. 105 for 1961—62 s. 80) at

«man dog legger vekt på kraftselskapets uttalelse om at vanlige store flommer forutsettes avledet uten at vannstanden overstiger høyeste regulerte vannstand, men med forbehold om at vannstanden må kunne stige noe høyere ved enkelte helt undtaksvis store flommer (kraftselskapets brev 25. august 1961).»

Selv om det som fremholdt av sivilingeniør Gaarder vil være vanskelig å kontrollere om Kraftselskapet overholder bestemmelsen i manøvreringsreglementet og Industridepartementets forutsetning, må retten legge til grunn at Kraftselskapet vil oppfylle den forpliktelse som det er pålagt. Skulle det mot formodning ikke bli gjort, vil der foreligge et selvstendig erstatningsgrunnlag som retten ved sin vurdering ikke kan ta i betraktning.

B. De almindelige prinsipper for vurderingen av skadevirkningene.

Retten har ved sin vurdering lagt til grunn den gitte konsesjon og de i medhold av denne fastsatte konsesjonsbetingelser og manøvreringsreglement. Videre har den bygget på de under IV nevnte skjønnsforutsetninger samt de spesielle skjønnsforutsetninger som er oppstillet for de forskjellige takstnummere og referert under disse. I forbindelse med de under IV A refererte almindelige skjønnsforutsetninger pkt. 5 skal imidlertid bemerkes at mulig senere skade på bygninger som følge av utgravninger, ras og setninger holdes utenfor skjønnet. Skulle slik skade bli påført, er vedkommende grunneiere — hvor intet annet er anført — forbeholdt rett til å få denne skade prøvet ved senere skjønn, jfr. vassdragsreguleringslovens § 19, nr. 4.

Retten har vurdert alle de skader og ulemper som reguleringen og Kraftselskapets ervervelse av rettigheter kan føre med seg for de saksøkte. Herunder er også tatt i betraktning de virkninger det har for de saksøkte at Kraftselskapets utbygging av vassdragene foregår i flere trin hvilket medfører at vannstandsforholdene i Sirdalsvann vil variere ettersom utbyggingen skrider frem. Retten har i denne forbindelse bygget på hva den selv har iaktatt under befaringen og har forøvrig tatt hensyn til og vurdert de gitte tapsoppgaver, de foreliggende karter, tegninger og skriftlige bevis samt de forklaringer som er gitt av partene og de sakkyndige.

Retten har lagt til grunn at de saksøkte etter Grl. § 105 skal ha full erstatning for all skade og ulempe av økonomisk art. Retten har derfor ved de forskjellige takstnummere bygget på at de saksøkte skal ha erstatning etter det beregningsgrunnlag som gir dem den høyeste erstatning.

Hvor intet annet uttrykkelig er anført har retten regnet med at bruksverdien representerer den høyeste verdi for de saksøkte og lagt dette til grunn for sin vurdering. Det er herunder tatt i betraktning den for de saksøkte mest økonomiske utnyttelse av deres eiendommer og det uten hensyn til om den enkeltes brukstøvelse hittil har vært så rasjonell og regningssvarende som mulig. Hvor investeringer etter rettens mening er nødvendig for å oppnå en mer økonomisk utnyttelse enn den som finner sted, er imidlertid hensyn tatt hertil.

I de tilfelle hvor omsetningsverdien er lagt til grunn, har retten bygget på areale-

Norges Vassdrags- og energidirektorat
postboks 5091, Majorstua

0301 OSLO

DERES REF:	VÅR REF:	SAKSBEHANDLER:	ARKIVKODE:	DATO:
	15287/2018 - 2016/772	Inge Hedenstad Stangeland	M36	07.11.2018

ETTERLYSER SVAR PÅ HENVENDELSE MED SPØRSMÅL OM ENDRET HRV FOR SIRDALSVATNET GJENNOM REVISJONSPROSSESSEN FOR SIRA-KVINA KRAFTSELSKAP

I forbindelse med utarbeidelse av flomsonekart og mulige sikringstiltak for Tonstad i etterkant av Synne-flommen ble det avdekket at Sira-Kvina kraftselskap store deler av året i mange år ikke har overholdt høyeste regulerte vannstand for Sirdalsvatnet, HRV 49,5 meter. NVE som tilsynsmyndighet har heller ikke avdekket og pålagt kraftselskapet å endre sin drift i tråd med konsesjonen og manøvreringsreglementet. I skriv fra NVE datert 27. september 2017 bes Sira-Kvina kraftselskap komme med tilbakemelding om hvordan selskapet vil bringe sin drift i tråd med HRV, se vedlegg.

I konklusjonen i brev datert 30. mai 2018 fra NVE til Sira-Kvina kraftselskap står det følgende:

«Vi kan ikke se at gjennomgangen av den historiske dokumentasjonen som Thommessen har gjennomført, har brakt nye argumenter til saken. Vi ser imidlertid at det foreligger dokumentasjon som gjør at Sira-Kvina Kraftselskap kan ha driftet kraftverket i god tro. Det er nå behov for å få samsvar mellom manøvreringsreglement og praktisert manøvrering av vassdragsanleggene. Det innebærer at Sira-Kvina Kraftselskap enten må øke avløpet fra Sirdalsvann, og/eller søke om å få endret HRV slik at manøvreringsreglementet blir i overensstemmelse med driften av Tonstad kraftverk og tilpasset kapasiteten til kanalen ut av Sirdalsvann.»

I brev datert 28. september 2018 fra NVE til Sira-Kvina kraftselskap står det følgende:

«Vi viser til tidligere korrespondanse, vårt brev av 30. mai 2018 og møtet mellom Sira Kvina og NVE den 20. september 2018.

Vannstanden i Sirdalsvatn er et resultat av tidligere gitte konsesjoner i vassdraget. Økt vannføring, kombinert med begrenset utløpskapasitet, medfører en oppstuvning som gir høyere vannstand en det som følger av reglementet. Økt vannføring og begrenset utløpskapasitet følger av den konsesjonsgitte løsningen.

NVE har til behandling revisjon av konsesjonsvilkårene for Sira-Kvina utbyggingen. I den forbindelse vil NVE ta stilling til hvordan dette skal håndteres i forhold til reglementet.»

Sirdal kommune er spesielt opptatt av flomsikring av Tonstad. Flomsonekart for Tonstad viser at 49 bygninger og fylkesveiene 42 og 468 vil bli kraftig berørt av en 200-årsflom dersom det ikke gjennomføres store flomsikringstiltak. Av bygningsverkene som blir berørt er kulturhus, idrettsanlegg, videregående skole og mange bolighus. Hvilken HRV som tillates og praktiseres i Sirdalsvatnet har stor påvirkning på hvilke tiltak som må iverksettes for å sikre Tonstad mot flom i fremtiden.

Slik rådmannen forstår vassdragsreguleringsloven og vannressursloven er endring av HRV et søknadspliktig tiltak som krever søknad og egen tilhørende konsesjonsbehandling. NVE skriver i sitt brev datert 28. september 2018 at NVE vil vurdere HRV i Sirdalsvatnet i forbindelse med en pågående revisjonsprosess for Sira-Kvina utbyggingen.

Revisjonsprosessen for Sira-Kvina utbyggingen har så langt ikke fokusert på endret HRV for Sirdalsvatnet. Mulige endringer av HRV er heller ikke utredet nærmere. Når NVE ønsker å avvike fra lovkrav til konsesjonsbehandling er det nærliggende for kommunen å få avklart hvordan NVE ser for seg behandlingen av mulig endring HRV i tilknytning til den pågående revisjonsprosessen.

I forbindelse med at administrasjonen i Sirdal sin saksbehandling av en sak til kommunestyrets møte 22. november 2018 ba Sirdal kommune om en nærmere redegjørelse fra NVE. I e-post datert 19. oktober 2018, se vedlegg, ba kommunen om svar på følgende forhold:

« Endret HRV vil berøre kommuner og grunneiere og muligens regionale og nasjonale interesser, det er derfor viktig at NVE redegjør for hvordan denne saken skal håndteres.

Aktuelle spørsmål fra vår side er som følger:

- Hvordan vil NVE sitt valg av prosess påvirke kommunen, grunneiere og andre berørte parter rettigheter i saken?
- Hvilken krav til utredninger vil NVE kreve?
- Hvordan vil nytt reguleringsregime virke inn på kommunens konsesjonskraft, konsesjonsavgifter og andre økonomiske rettigheter, herunder fordelingen mellom kommunene?
- Hvilke flom- og erosjonssikringstiltak vil være nødvendig å gjennomføre, dersom dagens tilstand skal bestå uten restriksjoner, og hvem som skal ha ansvar for finansiering og gjennomføring av disse tiltakene?
- Hvordan ivaretas hensynet til allmenheten og grunneiernes interesser knyttet til vassdraget?»

Sirdal kommune har så langt ikke fått svar fra NVE på sine spørsmål til NVEs saksbehandling. Av hensyn til nødvendig informasjon til kommunestyret den 22. november 2018 ber Sirdal kommune om et skriftlig svar på sine spørsmål **innen 20. november 2018**.

Med hilsen

Inge Hedenstad Stangeland
Rådmann

Vedlegg

- 1 Sira-Kvina kraftselskap - etterlevelse av manøvreringsreglement for Sirdalsvann, Sirdal kommune
- 2 Kopi av e-post datert 19/10-18 til NVE med spørsmål om endret HRV for Sirdalsvatnet gjennom revisjonsprosessen for Sira-Kvina kraftselskap

Kopi sendt til:
Direktør Anne Britt Leifseth
Leder konsesjonsavdeling Rune Flatby
Leder tilsyns- og beredskapsavdelingen Ingunn Åsgard Bendiksen
Olje- og energidepartementet
Vest-Agder fylkeskommune
Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder
Statens vegvesen Region Sør
Lund kommune
Flekkefjord kommune
Konsesjonskraftfondet IKS
Thor Jørgen Tjørhom
John Birkeland
Sven Magne Ousdal
Jørgen Tjørhom
Sven Sandvik

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

SIRA KVINA KRAFTSELSKAP
Postboks 38
4441 TONSTAD

Vår dato: 30.05.2018
Vår ref.: 201700018-24
Arkiv: 317 / 026.Z
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Jan Henning L'Abée-Lund

Sira-Kvina Kraftselskap - vannstanden i Sirdalsvann og videre oppfølging av forholdet

Vi viser til brev av 23.3.2018 fra Advokatfirmaet Thommessen AS med tilbakemelding på vårt brev av 27.9.2017 vedrørende manøvreringen av Sirdalsvann opp mot manøvreringsreglement gitt ved kgl.res. 5.7.1963.

Advokatfirmaet Thommessen AS (heretter Thommessen) legger til grunn at dagens vannstandsendringer i Sirdalsvann gjennom året stammer fra, og er i tråd med, tillatelse fra NVE fra 1967. Dette er konklusjonen etter en gjennomgang av det historiske materialet i saken fra 1960 til 1985. NVE deler ikke fullt ut denne oppfatningen.

I utkastet til manøvreringsreglement (26.1.1962) indikerte kraftselskapet at HRV på kote 50,7 kunne «...det ikke med bestemthet sies om den øvre reguleringsgrensen behøves å settes så høyt.» (Bilag 2)¹. Argumentet var intensjonen om at Sirdalsvann skulle flukte med Lundevann gjennom en kanal (Bilag 3): «Det skal ikke finnes noen manøvrerbar avstegningsanordning i kanalen, og denne vil derfor bevirke en varig senkning av Sirdalsvatn slik at øvre reguleringsgrense vil ligge ca. 1,2 m under vannets naturlig sommevannstand..... Ved regulering mellom kotene 47,5 og 49,5 antas imidlertid de totale skadevirkningene å bli beskjedne.» Disse kotehøydene ble fastsatt i kgl.res. 5.7.1963.

I 1967 ble det diskusjon rundt kanalens utforming. Uventede høye konstruksjonskostnader gjorde at man vurderte tre alternativ og bestemte seg for et alternativ som ville gi noe mindre produksjon. Kanalprofilen på alternativene var like, mens kanalbunnen ved Osen (utløpet av Sirdalsvann) og lengden på kanalen varierte. For det valgte alternativet ble det utarbeidet en grafisk oversikt over vannstanden i Sirdalsvann ved ulike vannføringer gitt konkrete vannstander i Lundevann. Det siste var viktig da vannstanden i Lundevann påvirker vannstanden i Sirdalsvann. I brev datert 27.4.1967 hadde NVE forbygningsavdeling ingen merknader til planene for senkningskanalen mellom Sirdalsvann og Lundvann.

I første byggetrinn hadde Tonstad kraftverk en slukeevne på 85 m³/s. Kraftverket fikk utvidet kapasitet i 1971 med 85 m³/s og en ytterligere utvidelse i 1989 med 83 m³/s. I korrespondansen knyttet til det siste

¹ Bilagene vi referer til dette brevet er sitert bilagene fra Thommessens brev 23.3.2018

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

byggetrinnet poengterte søker at «Forøvrig regner vi bare med ubetydelige vannstandsendringer i magasinene. Dette gjelder også nedenfor Tonstad» (Bilag 26). Thommessen legger til grunn at Sirdal var positiv til den siste utvidelsen da kommunen tok opp flere forhold inkludert vannstanden (Bilag 20). NVE vil påpeke at kommunen var blitt forespeilet at det skulle bli ubetydelige vannstandsendringer. På denne bakgrunn var det derfor naturlig for kommunen å fokusere på forhold som var av betydning. Vannstandskurven som lå til grunn for utsagnet i søknaden forelå i mars 1967. Den viser at en vannføringsøkning på 85 m³/s utover 160 m³/s vil utgjøre en vannstandsheving på ca. 80 cm når vannstanden i Lundevann er på kote 48 og ca. 50 cm når vannstanden i Lundevann er på kote 49. Sammenligning av vannstanden i Sirdalsvann i perioden 1973-1988 og 1989-2012 har vist markert økning i vinterperioden oktober-april.

Konklusjon

Vi kan ikke se at gjennomgangen av den historiske dokumentasjonen som Thommessen har gjennomført, har brakt nye argumenter til saken. Vi ser imidlertid at det foreligger dokumentasjon som gjør at Sira-Kvina Kraftselskap kan ha driftet kraftverket i god tro. Det er nå behov for å få samsvar mellom manøvreringsreglement og praktisert manøvrering av vassdragsanleggene. Det innebærer at Sira-Kvina Kraftselskap enten må øke avløpet fra Sirdalsvann, og/eller søke om å få endret HRV slik at manøvreringsreglementet blir i overensstemmelse med driften av Tonstad kraftverk og tilpasset kapasiteten til kanalen ut av Sirdalsvann

Med hilsen

Ingunn Åsgard Bendiksen
direktør

Mari Hegg Gundersen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

Advokatfirmaet Thommessen AS
Sirdal kommune

Sirdal kommune

4440 TONSTAD

Inge Hedenstad Stangeland

Vår dato: 21.11.2018

Vår ref.: 201001316-97

Arkiv: 315

Deres dato: 07.11.2018

Deres ref.:

Saksbehandler:

Eilif Brodtkorb

22959449/emb@nve.no

Vedrørende vannstand i Sirdalsvatn og revisjonsprosessen

Vi viser til brev av 7.11.2018 vedrørende spørsmål knyttet til vannstanden i Sirdalsvatn, gjeldende manøvreringsreglementet og koblingen mot revisjonsprosessen for Sira-Kvina reguleringene.

Vi har forståelse for at kommunen ønsker klarhet i denne saken så raskt som mulig. Vi viser til vårt siste brev av 28.9.2018 der vi konkluderer med at dagens drift av Tonstad er i tråd med konsesjonen. I revisjonssaken vil vi ta stilling til hvordan uklarheter i reglementet skal håndteres. I den forbindelse vil vi kommentere på de innspill og spørsmål som Sirdal kommune har fremmet vedrørende Sirdalsvatn. Eventuelle endringer i reglementet vil bli håndtert i tråd med gjeldende lovverk og prosedyrer.

Innstilling til revisjonen skal etter planen foreligge innen utløpet av året. Sirdal kommune vil få anledning til å kommentere på NVEs innstilling.

Med hilsen

Rune Flatby
direktør

Carsten Stig Jensen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Kommunestyret

DERES REF:	VÅR REF:	SAKSBEHANDLER:	ARKIVKODE:	DATO:
	16380/2018 - 2016/772	Inge Hedenstad Stangeland	M36	25.11.2018

NOTAT TIL EKSTRAORDINÆRT KOMMUNESTYREMØTE I SAK PS 18/142

Redusert kapasitet i elveløpet mellom Sirdals- og Lundevannet - Konsekvenser for flomvannstanden i Sirdalsvannet

Vassdragsreguleringer har en flomdempende effekt, men effekten reduseres med flommenes størrelse. Siden Siravassdraget og Sirdalsvannet fikk overført en betydelig del av vannet fra Kvinavassdraget, ble det i denne reguleringen et særskilt behov for å øke kapasiteten ut av Sirdalsvannet for å unngå flomskader ved Tonstad. For å få til dette, ble det bestemt at den øverste del av elveløpet mellom Sirdalsvannet og Lundevannet skulle senkes. Dette prosjektet ble omtalt som senkningskanalen.

I brev til Industridepartementet uttalte kraftselskapet at senkningskanalen «i vesentlig grad» ville «senke flomvannstanden i Sirdalsvann og dermed avbøte de leilighetsvis flomskader ved Tonstad.» I følge regulanten var det kun ved helt unntaksvis store flommer, at vannstanden ville stige noe over høyeste regulerede vannstand (HRV). Utløpet av Sirdalsvannet sees på kartet nedenfor.

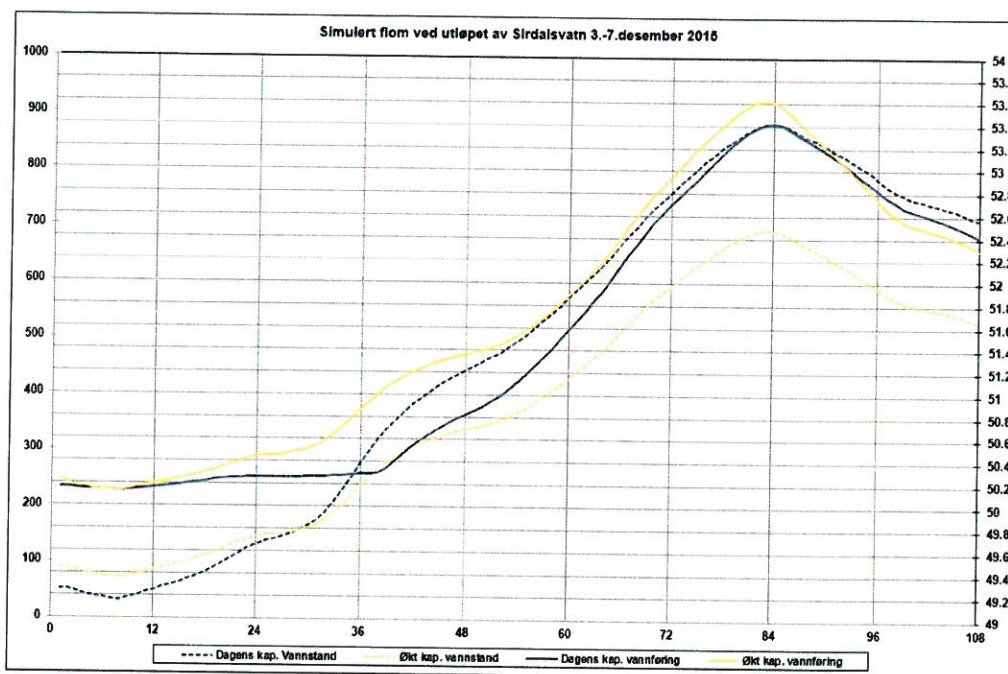

Når kanalen skulle bygges, ble den av økonomiske årsaker redusert i omfang. Dette skjedde uten noen prosess med kommunene eller berørte grunneiere eller rettighetshavere langs

vassdraget. Tegninger skal ha blitt forelagt NVE, uten at vi kjenner til at det foreligger noen konkret tillatelse til å fravike forutsetningene i konsesjonen. Kommunen ble først klar over endringene gjennom arbeidet med flomkartleggingen for Tonstad. Dette er informasjon som enda ikke er gjort kjent for andre berørte.

Siden kanalen ikke ble bygget med tilstrekkelig kapasitet, fører dette til at vannstanden i Sirdalsvannet ved flom stiger raskere og høyere enn forutsatt i konsesjonsbehandlingen.

Vi har fått Norconsult til å beregne vannstanden i Sirdalsvannet, slik situasjonen var under «Synneflommen», men da med den forutsetningen at kanalen ble modellert slik at den fikk en kapasitet tilsvarende vannføringen fra Tonstad kraftverk innenfor HRV. Det vil si at kanalen fikk en kapasitet til å ta vannføringen fra Tonstad kraftverk uten at Sirdalsvannet steg over HRV. Simuleringen viser at vannstanden flom, da hadde stoppet på kote 52,5. «Synne» flommen ble målt til 53,81.

Norconsult har i sin modell ikke lagt til grunn senkning av bunnen, men kun en utvidelse av tverrsnitt. Poenget var bare å få frem en enkel modell som fikk frem konsekvenser av manglende kapasitet. Med den modellerte utvidelsen har kanalen en kapasitet på 221-233 m³/s ved HRV, mens kapasiteten i kraftverket er på 250 m³/s. Det vil si at den modellerte kanalen ikke har full effekt. Modellen viser også 40 centimeter lavere vannstand enn faktiske måling. I følge Norconsult skyldes det at dataene for modellen ble tatt i utløpet av Sirdalsvannet og ikke ved Tonstad, og at vannstanden her var noe lavere enn det som ble målt lenger nord.

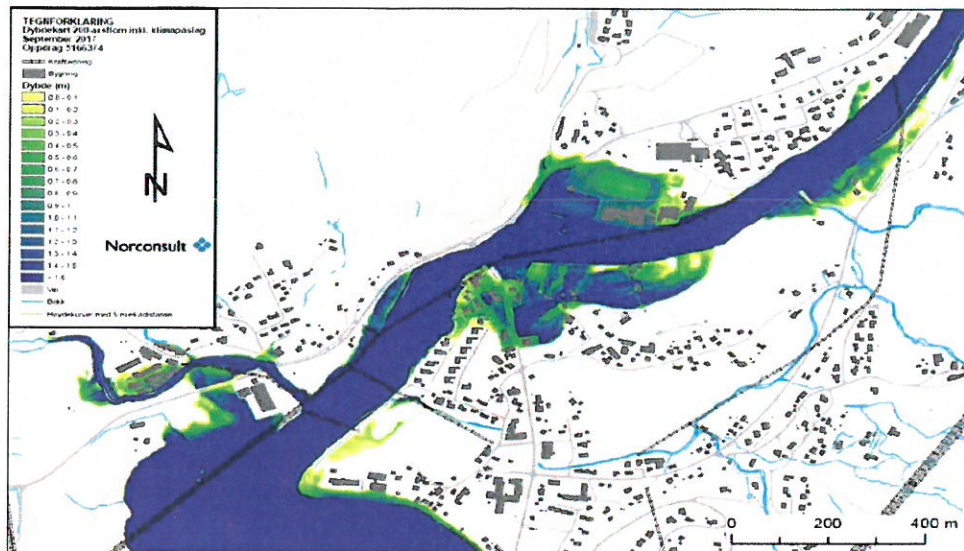
Kommunens rolle og ansvar i saken

Sirdal kommune har et særskilt ansvar for å ivareta innbyggernes sikkerhet og allmenhetens interesser. Særlig viktig blir dette i saker som er vanskelige og uoversiktlige for den enkelte berørte, og der utfallet av manglende oppfølging kan få store konsekvenser for lokalsamfunnet.

Flomkartleggingen for Tonstad viser at 82 bygninger, med et samlet areal på 17 404 kvadratmeter, vil bli oversvømt i forbindelse med en 200 – årsflom. I tillegg vil viktige

veiiinfrastruktur og kommunes brann- og redningsstasjon oversvømmes, med de konsekvenser dette vil ha for kommunal beredskap og innbyggernes sikkerhet.

I tillegg kommer konsekvenser for nye utbyggingsprosjekter, som vil være avhengig av kostbar flomsikring før tillatelser kan gis.

Problemstilling og konsekvenser

Spørsmålet i kommunestyresak PS 18/142 er om kommunen skal være en pådriver for bidra til åpenhet og informasjon ut til innbyggerne og berørte i saken, herunder å arbeide for å ivareta egne og innbyggernes interesser, eller om kommunen skal la NVE avslutte saken uten videre involvering av berørte parter.

Kommunen må i sistnevnte tilfelle være forberedt på å dekke kostnadene for flomsikring av egen bygningsmasse, og viktig veiinfrastruktur av hensyn til beredskap. I tillegg kan det stilles spørsmål om kommunalt bidrag til sikring av private hus og eiendommer.

Rådmannen har pr i dag ikke oversikt over de samlede kostnadene for dette, men mener kommunen må være forberedt på at tiltakene vil koste flere titalls millioner kroner. Det vil være mulig å søke NVE om tilskudd, men hva som vil dekkes gjennom denne ordningen er høyst usikkert, da vi konkurrerer med et stort antall andre prosjekter i landet, og da det er begrenset med midler som stilles til rådighet fra myndighetenes side.

I tillegg til utfordringer på Tonstad, vet vi gjennom henvendelser den siste tiden, at også andre interesser langs vassdraget er berørt.

Hvem har ansvar i saken – og hva gjør vi videre?

Hovedregelen er at konsesjonær – som har søkt og fått konsesjon – må styre innenfor dens rammer. Utfordringen i denne saken er at kraftselskapet mener NVE har gitt tillatelse til å bygge kanalen med mindre kapasitet enn forutsatt av industridepartementet. Dersom dette er tilfellet, bør ansvaret for å utbedre kanalen ligge på NVE. En slik tillatelse vil være i strid med Industridepartementets forutsetninger for konsesjonen.

Rådmannen finner det svært spesielt at NVE gjennom flere tiår ikke har fulgt opp brudd på manøvreringsreglementet. Dersom det er for å dekke over egne feilgrep gjennom konsesjonsprosessen, er dette enda mer alvorlig. Spørsmålet er om saken burde vært løftet over til olje- og energidepartementet, da vi mener det kan stilles spørsmål ved NVEs habilitet i denne saken.

Rådmannen viser her til at saken om vannstanden i Sirdalsvannet ble avsluttet av tilsynsavdelingen og flyttet til konsesjonsavdelingen, uten at det foreligger et eneste skriftlig dokument i saken mellom brevene datert 30. mai og 27. september. Brevene var vedlagt i sak PS 142/18.

I sistnevnte brev står det riktignok at saken skal håndteres gjennom vilkårsrevisjonen. Siden dette er en prosess som i realiteten er avsluttet, og der NVE skal levere innstilling i løpet av 2018, forstår ikke rådmannen hvordan kommunens, innbyggernes og allmenhetens interesser kan bli ivaretatt på en god måte, og i samsvar med forvaltnings- og vassdragsreguleringslovens krav til saksbehandling.

Rådmannens klare råd i saken, er at kommunen følger opp NVEs håndtering av saken, og at en vurderer å løfte saken inn for olje- og energidepartementet. Det kan ikke være slik at ansvar og konsekvenser for manglende oppfølging, skal løftes over på kommunen og våre innbyggere og næringsliv.

Med hilsen

Inge Hedenstad Stangeland
Rådmann

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Til:

Sirdal Kommune v/ Jørgen Tjørhom
post@sirdal.kommune.no

Vår ref: BV / AS
Sted / dato: Bergen / 19.11.2018

småkraft

BESØKSADRESSE:
Solheimsgaten 15
5058 Bergen

TLF:
+47 55 60 74 00

E-POST:
post@smakraft.no

HJEMMESIDE:
www.smaakraft.no

POSTADRESSE:
Småkraft AS
Postboks 7050
5020 Bergen

ORG. NR.:
984 616 155

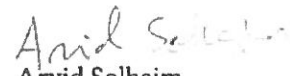
Innspill til sak om endring av HRV i Sirdalsvatnet

Viser til pågående sak mellom NVE og Sira-Kvina Kraftselskap ang. høyeste regulerte vannstand i Sirdalsvatnet. Småkraft eier og drifter i dag to kraftverk i tilknytning til Sirdalsvatnet, Oftedal I og Oftedal II, der Oftedal II ligger i strandkanten til Sirdalsvatnet.

Under flommen Synne i 2015 steg Sirdalsvatnet til 40 cm over stasjonsgulvet i kraftstasjonsbygget til Oftedal II. Dette førte til at Småkrafts 66 kV-anlegget i kraftstasjonen ble dykket og måtte kobles ut, noe som var en svært dramatisk situasjon. I etterkant måtte anlegget utbedres for betydelige vannskader, noe som medførte betydelig nedetid og tapt produksjon både for Oftedal I og Oftedal II.

Dersom NVE sin vilkårsrevisjon fører til at S-K får aksept for å drifte Sirdalsvatnet med en høyere HRV enn det som er gitt konsesjongitt i utgangspunktet kan dette føre til betydelige kostnader for Småkraft, da dette vil føre til at Småkraft må flytte høyspentanlegget til stasjonene Oftedal I og II til en høyereliggende plassering for å unngå tilsvarende episoder som i 2015. Småkraft må da vurdere å kreve kompensasjon av S-K for kostnader som følge av dette da kraftverket er bygget med hensyn på en flomstigning referert til konsesjongitt HRV for Sirdalsvatnet.

Bjarne Vaage
Driftskordinator

Arvid Solheim
Driftsansvarlig

Fra: Jørgen Tjørhom (jorgen.tjorhom@sirdal.kommune.no)
Sendt: 15.11.2018 10:15:03
Til: Marit Auset
Kopi:

Emne: VS: Sira-Kvina, HRV, Revisjon av konsesjonsvilkår
Vedlegg: image001.png;image002.jpg
Post inn:

Med vennlig hilsen

Jørgen Tjørhom

E-post: jorgen.tjorhom@sirdal.kommune.no
Mobil: 91312402
Sentralbord: +4738379000
Direkte: +4738379037
www.sirdal.kommune.no

Sirdal kommune
Kraftfull, nær og nyskapande

Fra: leif gunnar liland [mailto:leif.g.liland@gmail.com]
Sendt: 15. november 2018 09:02
Til: nve@nve.no; mhg@nve.no
Kopi: emb@nve.no; Sentralarkivet; firmapost@sirakvina.no; Jørgen Tjørhom
Emne: Sira-Kvina, HRV, Revisjon av konsesjonsvilkår

Fra et kommunalt saksdokument:

"NVE gir S-K to valg. Enten må kraftselskapet øke avløpet fra Sirdalsvannet, eller søke om å få endret HRV. Etter klage fra kraftselskapet, og møte mellom kraftselskapet og NVE i Oslo 20. september, sendte NVE den 28. september et nytt brev (vedlegg 2) til S-K. Her skriver NVE at dagens tilstand følger av konsesjonsgitte forhold, og at de gjennom pågående vilkårsrevisjon skal ta stilling til hvordan denne saken skal håndteres."

Hva menes med "gjennom pågående vilkårsrevisjon skal ta stilling til hvordan denne saken skal håndteres"? HRV er ikke til revisjon.

S-K har over flere tiår brutt manøvreringsreglementet. I vassdragsreguleringsloven §16 andre og tredje ledd heter det:

"Departementet kan gi tillatelse til at vilkårene etter første ledd fravikes i en kortere periode for enkelttilfelle der det ikke vil ha miljømessige konsekvenser. Vedtak etter første punktum kan ikke påklages.

Viser det seg at vilkår om vannslipp og vannstandsendringer medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet. Dette kan skje uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann."

Situasjonen er at det ble fastsatt HRV for Sirdalsvatn og Lundevatn. I tiårene som fulgte har det blitt bygget langs vassdragene ut fra de etablerte HRV (med rom for noen meter flomstigning), f.eks to småkraftverk, flere bolighus og anlagt flere bryggeanlegg. Folk går jo ut fra at lovverket også gjelder for S-K. Under Synneflommen ble det store flomskader som følge av at manøvreringsreglementet ikke blir fulgt. At S-K får noen konsulenter til å påstå at flommer blir kraftig dempet, betyr jo ikke at de bare kan se bort fra reglementet.

Ut fra bl.a. §16 ville en normal reaksjon fra NVE vært å pålegge S-K å følge loven, men nå vurderer tilsynelatende NVE tvert i mot å gjøre det enda enklere for S-K å påføre private interesser skader og ulemper. Helt utrolig.

Det er fullstendig irrelevant for den faktiske situasjonen for interessentene i dag hvordan planene for etableringen av Sirakanalen endret seg underveis på 60-tallet. Samme gjelder spekulasjoner rundt hvem som mente hva, og hvorfor, i 1967. Det er fastsatt HRV-er som alle må forholde seg til, og som NVE ikke har anledning til å endre med et pennestrøk i en revisjon. Hovedårsaken til overtredelsene ser ut til å være utvidelsen av Tonstad kraftverk i 1989. Denne skulle åpenbart ha vært behandlet etter vassdragsreguleringsloven, som da ville ha resultert i økning av kapasiteten til Sirakanalen, men dette klarte S-K å forhindre gjennom ved minst to anledninger å lyve overfor Sirdal kommune og NVE:

S-Ks søknad 1984:

I inntaksmagasinene vil vannstandsvariasjonene over døgnet bli noe endret, men vannstandsvariasjonene og vannføringen vil ikke noe sted i vannveisystemet gå ut over de forutsetninger som er lagt til grunn for tidligere konsesjoner og skjema. Utbyggingen skulle derfor ikke medføre skader og ulemper i tilknytning til vannveisystemet som ikke allerede er tatt i betraktning og erstattet.

Fra korrespondanse referert til av NVE:

«Forøvrig regner vi bare med ubetydelige vannstandsendringer i magasinene. Dette gjelder også nedenfor Tonstad»

Det finnes mange andre momenter relatert til denne saken, men jeg begrenser det foreløpig til stikkordsform:

- aktsomhetsplikten i vannressursloven
 - underdimensjonerte luker i Homstølmagasinet
 - innsnevring av Sirakanalen ved Osen bro
 - opphopping av løsmasser i Sirakanalen
- for å nevne noen.

Hvis en privat aktør hadde tatt seg til rette på tilsvarende måte, ville det automatisk resultert i side opp og side ned med utskjelling fra NVE, med trussel om tilbaketrekking av konsesjonen. Kanskje er vi vitne til en variant av "too big to fail".

Virak Kraft kommer ikke til å akseptere dette forsøket på omgåelse av loven som ser ut til å være på gang. I dette komplekset har det over tiår blitt begått feil på feil på feil, av flere parter, så nå er det på høy tid at dere rydder opp, og slutter med å velte problemene over på tredjepart, som i motsetning til S-K og Staten ikke har anledning til ubegrenset bruk av samfunnets midler på advokater.

Med hilsen
Leif G Liland
Virak Kraft AS